

26018

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını; Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96.maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

2012 yılında kabul edilip 2014'te yürürlüğe giren 6360 sayılı Büyükşehir Yasası, Türkiye'nin idari yapısını büyük ölçüde değiştirdi. Bu yasa ile büyükşehir belediyesi sayısı 30'a çıkarıldı, belde belediyeleri kaldırıldı ve en önemlisi de çok sayıda köy mahalleye dönüştürüldü. Bu değişiklik, başlangıçta kırsal alanlara daha iyi hizmet götürmek, yönetimi merkezileştirmek ve belediye hizmetlerini genişletmek amacıyla yapılmıştı. Ancak aradan geçen yıllar, bu düzenlemenin kırsal yaşam üzerinde ciddi olumsuz etkiler yarattığını ortaya koydu.

Dönemin Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin 2020 yılında TBMM'de yaptığı açıklamada, "Büyükşehir Yasası, maalesef, tarıma hakikaten zarar verdi" demesi de bu olumsuzlukların yetkililer tarafından da kabul edildiğini gösteriyor. 2019'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıkladığı 3. Tarım ve Orman Şurası Bildirisi'nde de kırsal mahallelerin tüzel kişiliğinin korunması gerektiği vurgulanmıştı. Ancak 2025 yılına geldiğimizde, yasa halen büyük sorunlara yol açmaya devam ediyor. Peki, bu sorunlar neler ve neden bu yasa kırsal alanlar için bir çıkmaz haline geldi?

Köylerin Mahalleleşmesi: Kırsalın Kimlik Kaybı

6360 sayılı yasa ile birlikte binlerce köy mahalle statüsüne dönüştü. 2014'ten önce Türkiye'de 34 binden fazla köy varken, bugün bu sayı 18 binlere kadar düştü. Bu dönüşüm, köylerin hukuki statüsünü, ekonomik yapısını ve sosyo-kültürel kimliğini derinden etkiledi. Köylerin mahalleye dönüştürülmesiyle birlikte:

- Köy tüzel kişiliği kaldırıldı, köylere ait araziler ve taşınmazlar büyükşehir belediyelerine devredildi.
- Köylüler, artık kendi arazileri ve ortak malları üzerinde daha az söz sahibi hale geldi.
- Köylerde su, emlak vergisi ve çeşitli hizmetler için ek mali yükümlülükler doğdu, bu da ekonomik baskıyı artırdı.

Eskiden köylüler, imece usulüyle kendi ihtiyaçlarını karşılayabilirken, şimdi en küçük bir altyapı ihtiyacı için belediyeye bağımlı hale geldiler. Ancak bu hizmetlerin büyükşehir merkezlerinden yönetilmesi, kırsal bölgelere erişimi zorlaştırdı ve bürokrasiyi artırdı.

Tarım ve Hayvancılık Üzerindeki Olumsuz Etkiler

Büyükşehir Yasası, kırsal ekonomiyi oluşturan tarım ve hayvancılığı da derinden etkiledi. Köylerin mahalleye dönüştürülmesi ile:

- Tarım arazileri belediye mülkü statüsüne geçti, köylülerin ekim ve kullanım hakları sınırlandı.
- Meralar, köy tüzel kişiliğinin kalkmasıyla birlikte belediyeler tarafından farklı amaçlarla kullanılmaya başlandı, bu da hayvancılığı olumsuz etkiledi.
- Vergi ve su tarifelerinin artması, tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylülerin mali yükünü artırdı.

Özellikle sulama tarifelerinin şehir standartlarına göre belirlenmesi, çiftçilerin su maliyetlerini karşılayamaz hale gelmesine yol açtı. Bu durum, tarımsal üretimi düşürdü, maliyetleri artırdı ve kırsal kesimde göçü hızlandırdı.

Köylüler Şehir Vergileriyle Karşı Karşıya Kaldı

Büyükşehir Yasası'nın getirdiği bir diğer büyük sıkıntı da vergi ve harçlar konusundaki değişikliklerdir. Köylerde yaşayan vatandaşlar, eskiden emlak vergisi, çevre temizlik vergisi gibi ödemelerden muaf tutulurken, mahalle statüsüne geçmeleriyle birlikte şehirde yaşayan Vatandaşlarla aynı vergileri ödemek zorunda bırakıldılar.

Kırsaldan Göçü Hızlandıran Bir Düzenleme

Tüm bu nedenlerle Büyükşehir Yasası, kırsal kesimde yaşayanları büyük ölçüde zor durumda bıraktı. Kendi köyünde yaşamak ve üretmek isteyen insanlar, artan maliyetler ve hizmet yetersizlikleri nedeniyle göç etmek zorunda kaldı. Şehir merkezlerindeki yoğunluk artarken, köylerde nüfus azaldı.

Halbuki yerel yönetimlerin temel amacı kırsal kalkınmayı desteklemek olmalıdır. Oysa bu yasa, kırsalı desteklemek yerine merkezileşmeyi teşvik eden bir model sunmuştur. Sonuç olarak, Türkiye'de köylerin mahalleye dönüşmesi, kırsal yaşamı kimliksizleştiren ve zayıflatan bir sürece dönüşmüştür.

Bu Bağlamda,

- 1) Büyükşehir Yasası gerçekten kırsal alanlara fayda sağladı mı, yoksa zarar mı verdi?
- 2) Köylerin mahalle statüsüne geçmesi, yerel yönetimler açısından ne gibi avantajlar veya dezavantajlar yarattı?
- 3) Köylülerin belediyelere bağlı hale gelmesi, kırsal yaşamın sürdürülebilirliği açısından ne gibi riskler taşıyor?
- 4) Bu yasa ile birlikte yerel yönetimler daha etkin hale geldi mi, yoksa kırsalda hizmet götürmek daha mı zorlaştı?
- 5) Türkiye'nin kırsal kalkınma politikaları, büyükşehir yasasından nasıl etkilenmiştir?
- 6) Köy tüzel kişiliğinin geri kazandırılması mümkün mü? Eğer mümkünse, hangi yöntemler kullanılabilir?
- 7) Köylerin mahalleye dönüşmesi, kültürel mirasın korunması açısından ne gibi riskler taşıyor?
- 8) Vergi politikaları kırsal bölgeler için daha adil hale getirilmeli mi? Nasıl bir model önerilebilir?

Bu sorular, Büyükşehir Yasası'nın kırsal üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde ele almak için önemli tartışma noktaları oluşturabilir.